

בתי משפט

ערר מספר 41.18
ערר מספר 42.18

ועדת ערר לפי סעיף 36א
לחוק אימוץ ילדים התשמ"א – 1981
ולפי סעיף 67 לחוק אומנה לילדים,
תשע"ו – 2016 ולפי חוק בתי דין מנהליים
התשנ"ב – 1992

לפני: כב' הנשיא השופט אלון גביזון, יו"ר הועדה
חבר ועדה – אבנר חיים הכהן – פסיכולוג קליני
חבר ועדה – פרופ' יואב כהן – פסיכיאטר ילדים
חבר ועדה – מר נחום בן שלמה – עו"ס
חברת ועדה – גב' ניצה בנדור – עו"ס

העוררות: 1. פלונית (בתיק ערר 41.18)
ע"י עו"ד דבורה ביטון

2. אפוטי' לדין עו"ד נעמי ספראי-כהן (בתיק ערר 42.18)

נגד

המשיבה הממונה על רישוי האומנה
ע"י ב"כ היועץ המשפטי לממשלה

בעניין הקטינה: XXX מ.ז. XXX ילידת 2003

החלטה

כללי:

1. בפנינו ערר על החלטת הממונה על רישוי האומנה מיום 21.11.18 (אשר בהתאם לתגובת ב"כ המשיב בשגגה נרשם עליה תאריך 17.09.18) לפיה נדחתה בקשת העוררת 1 לשמש כמשפחת אומנה לנערות XXX ילידת 2002 ו-XXX ילידת 2003.

יודגש כי הערר לכתחילה הוגש ביחס לשתי הנערות, ובעניין קיימה הועדה דיון ביום 04.07.18. משמלאו לXXX 18 שנה ביום XX.XX.20, החלטה זו הנה ביחס לנערה XXX בלבד.

העוררת 1 אינה קרובת משפחה של הקטינה.
העוררת 2 הנה אפוטי' לדין של הקטינה.

בתי משפט

ערר מספר 41.18
ערר מספר 42.18

ועדת ערר לפי סעיף 36א
לחוק אימוץ ילדים התשמ"א – 1981
ולפי סעיף 67 לחוק אומנה לילדים,
תשע"ו – 2016 ולפי חוק בתי דין מנהליים
התשנ"ב – 1992

2. בנימוקי ההחלטה של הממונה על רישוי האומנה מיום 21.11.18 נכתב כי :

"מעיון בדוחות שקיבלתי עולה כי חרף רצונך להיות משפחת אומנה עבור הנערות הנ"ל לא אוכל לאשר זאת.

ההתרשמות היא שמציאות חייך אינה פשוטה ורצופה התמודדויות מורכבות. בעיקר במישור הבריאותי, הבנתי שאת מחלימה ממחלה קשה אך עדיין נזקקת לטיפולים ומוגבלת בניידות, כמו כן על פי הידוע ילדים ששהו בביתך בעבר במסגרת היותך משפחה אומנה נפגעו, ולהבנתי לא חל שינוי בתשתית המוגנות בביתך, המאפשר לי לאשר אותך כאומנה לנערות הנ"ל".

3. ביום 23.12.18 הגישו העוררות 1 ו- 2 את העררים וביום 27.02.19 הגישה ב"כ המשיב את תגובתה המאוחדת לשני העררים.

4. לטענת העוררת 1, כמפורט בהודעת הערר (שכאמור התייחסה לשתי האחיות), היא משמשת כמשפחת אומנה מזה כ- 15 שנים, וביחס לנערות משמשת מזה כשנה משפחת אומנה בפועל תוך שהיא מקנה להן מסגרת יציבה, חמה ואוהבת, לראשונה בחייהן.

לצורה של העוררת, במהלך התקופה בה היא משמשת כאומנה בפועל של הנערות, לא ניתן לה כל מימון וכל ליווי מקצועי, ותחושתה היא כי המערכות הסירו כל אחריות מצדן על הנערות.

אף בית המשפט לנוער נתן את אמונו בעוררת 1, ובדיון שנערך ביום 06.11.18 מינה אותה כמורשת חתימה עבור הנערות כדי שתוכל לקדם את ענייניהן החינוכיים והרפואיים.

אכן מציאות חייה אינה פשוטה, אך הצגת מציאות חייה כקשה ביותר רחוקה מהמציאות.

העוררת 1 אכן חלתה בעבר במחלה קשה ממנה החלימה וכעת היא נזקקת אך ורק לטיפולים מונעים. אין במצבה הרפואי כדי למנוע ממנה להמשיך למלא צרכי הנערות.

בתי משפט

ערר מספר 41.18
ערר מספר 42.18

ועדת ערר לפי סעיף 36א
לחוק אימוץ ילדים התשמ"א – 1981
ולפי סעיף 67 לחוק אומנה לילדים,
תשע"ו – 2016 ולפי חוק בתי דין מנהליים
התשנ"ב – 1992

עוד טענה העוררת 1 כי בעברה, עוד בעת ששימשה כמשפחת אומנה לקטינים אחרים, היתה נשואה לאדם אשר התגלה כי פגע בקטינים שברשותה. עניין זה נדון בערכאות המתאימות ונעשה מיצוי דין עם העברין. העוררת 1 התגרשה מבן זוגה, וכעת כשהעוררת משמשת משפחת אומנה לבדה אין בכל כל סכנה לנערות.

העוררת שימשה כמשפחת אומנה למספר לא קטן של קטינים וזאת מתוך תחושת שליחות ומטרה לעזור ולשקם נוער בסיכון.

העוררת קיבלה את הנערות במצב קשה של חוסר מסגרת, העדר חינוך והעדר רצון לקבל עזרה. כיום מדווח על שיפור משמעותי וניכר של הנערות שמבקשות להישאר עם העוררת.

אין זה לטובת הקטינות להעבירן למקום אחר וזאת בין היתר בשים לב לטלטלות הרבות אותן חוו במהלך שנות חייהן.

5. לטענת העוררת 2, כמפורט בהודעת הערר (אשר התייחסה לשתי האחיות), הקטינות עברו מספר רב של מקומות מגוריהן במהלך שנות חייהן, תוך שהן נודדות במספר רב של מוסדות לימוד. הקטינות נקלטו במרוצת חייהן למצבי סיכון, הזנחה, שימוש בסמים, שוטטות, פגיעות מיניות ועוד.

הניסיון לשלב את הנערות במעון הנעול צופיה נכשל כך גם הניסיונות לשלבן במסגרות חוץ ביתיות. הנערות בחרו לעבור להתגורר אצל העוררת 1 עמה היה להן היכרות קודמת ושם הן מתגוררות מזה למעלה משנה. המעבר נעשה בהסכמת הוריהן, המכירים את העוררת 1.

העוררת 1 גידלה את הנערות במסירות, לקחה הלוואות לטיפולים בסיסיים בבנות, והשקיע בהן את מירב זמנה וכספה.

מאמציה של העוררת 1 נשא פרי וכיום הנערות נמצאות במצב טוב יותר, מדווח כי הן נקיות מסמים, ונמצאות במסלול מיטיב הכולל עבודה ולימודים.

בתי משפט

ערר מספר 41.18
ערר מספר 42.18

ועדת ערר לפי סעיף 36א
לחוק אימוץ ילדים התשמ"א – 1981
ולפי סעיף 67 לחוק אומנה לילדים,
תשע"ו – 2016 ולפי חוק בתי דין מנהליים
התשנ"ב – 1992

בניגוד למסגרות בהן שהו הנערות טרם מגוריהן אצל העוררת 1 ואשר לא החזיקו בהן מעמד ולו לזמן קצר, הרי שהנערות שוהות מזה זמן ממושך אצל העוררת 1 ורצון להמשיך להתגורר אצלה.

הסדר השהות של הנערות אצל העוררת 1, הוסכם על ידי כל הגורמים המטפלים: האפו"י לדין, רשויות הרווחה וההורים וזאת מתוך הבנה וידיעה כי האפשרות האחרת הנה הרת אסון עבור הקטינות, אשר לאחר זמן כה רב, מצאו בית יציב ואוהב.

הפסקת האומנה פירושה שהנערות עלולות לחזור לרחוב, ולהתדרדר לאותם מצבי סיכון קשים, שכאמור כללו שימוש בסמים וניצול.

נוכח סיפור חייהן הקשה של הנערות וגילן, הסיכוי שהנערות יצליחו במעבר נוסף הנו אפסי. הנערות הנן אסרטיביות ויש לכבד את רצוןן להמשיך להתגורר אצל העוררת 1.

אכן סידור האומנה אצל העוררת 1, אינו המצב האופטימאלי וזאת בשל מכלול נסיבות, כגון מצבה הבריאותי והכלכלי של העוררת 1. אולם נראה כי לנערות שראו מצבים קשים יותר, מדובר במענה הטוב ביותר במצב הקיים וזאת נוכח נסיבותיהן האישיות וגילן.

העוררת 1 אכן חלתה במחלת הסרטן, ממנה החלימה, מצבה הבריאותי אינו שפיר לחלוטין, אך היא מתפקדת בצורה טובה.

לא קיים חשש כי הנערות עלולות להיפגע אצל העוררת 1. האפו"י לדין ביקרה אצל העוררת 1, ונכחה כי התנאים בהן הנערות מתגוררות הנם תקינים.

6. לטענת ב"כ המשיב, כמפורט בתשובתה לעררים (אשר התייחסה לשתי האחיות), דין העררים להידחות ויש להותיר את החלטת הממונה על רישוי האומנה על כנה.

החלטת הממונה התקבלה כדין ובהתאם להוראות חוק האומנה ולסמכויות הניתנות לו בחוק ובהתאם לשיקול דעתו המקצועית.

בתי משפט

ערר מספר 41.18
ערר מספר 42.18

ועדת ערר לפי סעיף 36א
לחוק אימוץ ילדים התשמ"א – 1981
ולפי סעיף 67 לחוק אומנה לילדים,
תשע"ו – 2016 ולפי חוק בתי דין מנהליים
התשנ"ב – 1992

סיפור חייהן של הנערות קשה. הנערות נקלעו למצבי סיכון רבים, לרבות הזנחה, שוטטות, סמים ופגיעות מיניות. הניסיון לשלבן במסגרות חוץ ביתיות לא צלח.

ביום 05.12.17 התקיימה ועדת תכנון טיפול והערכה בעניינן של שתי הנערות. בוועדה ביקשה הנערה XXX להמשיך ולהתגורר אצל העוררת 1, לאחר שלדבריה מצאה אצלה בית. לאחר שהנערה XXX הסכימה לתוכנית טיפול מוצעת, הומלץ על המשך השמטה אצל העוררת 1 והפנייתה של העוררת 1 לבדיקת התאמה לשמש כאומנת לנערה XXX.

הנערה XXX ביקשה לאפשר לה לנסות להשתלב בבית אמה בXXX ובוועדה הומלצה לאשר לה זאת. אולם כעבור פחות משבוע לאחר ישיבת הועדה, הגיעה הנערה XXX לXXX והצטרפה לאחותה XXX בביתה של העוררת 1. גורמי הרווחה לא עודכנו בכך והדבר נודע להם בדיעבד. בהמשך הומלץ לבדוק את התאמתה של העוררת 1 גם ביחס לנערה XXX.

המלצות הועדה בדבר השמט הנערות אצל העוררת 1 עד להשלמת בדיקת התאמתה כאומנת עוגנו בצווים שיפוטיים של בית המשפט לנוער, אשר הוארכו מעת לעת.

העוררת 1, בת 56, גרושה פעמיים, משתייכת לזרם XXX ומגדירה עצמה כXXX בXXX. לאחרונה החלימה ממחלת הסרטן ונוקקת לטיפול מניעתיים. חרף טענתה כי התגרשה מבן זוגה (אשר התגלה כי פגע בקטין שהיה ברשותה של העוררת 1) לא נמצא לכך ביטוי במרשם האוכלוסין והעוררת 1 עדיין רשומה כנשואה לו.

מבחינת משפחתה המורחבת, העוררת 1 הנה אחייניתו של הרב XXX, העומד בראש קהילה XXX קיצונית הנקראת "XXX" ואשר הורשע בעבירות מין ואלימות כלפי נשים בקהילתו. העוררת 1 טענה כי אינה משתייכת לקהילתו של הרב XXX, אולם שיתפה כי היא XXX של דודה ומאמינה כי הדברים שנאמרו עליו אינם נכונים, ובהנחייתו היא מסייעת למשפחות מהקהילה שלו.

בתי משפט

ערר מספר 41.18
ערר מספר 42.18

ועדת ערר לפי סעיף 36א
לחוק אימוץ ילדים התשמ"א – 1981
ולפי סעיף 67 לחוק אומנה לילדים,
תשע"ו – 2016 ולפי חוק בתי דין מנהליים
התשנ"ב – 1992

מדו"ח בדיקת המשפחה עולה כי נערה שהיתה בעבר באומנה אצל העוררת 1 היתה בקשר עם הרב XXX והעוררת 1 אף היתה לוקחת אותה אליו. עוד עולה מהדו"ח כי העוררת מעורבת בקהילת הרב XXX.

מהתעודה הרפואית מיום 21.06.18 עולה כי העוררת 1 מסתייעת בכיסא גלגלים וכי היא זקוקה לסיוע בהלבשה ובהכנת מזון וכי היא נעזרת בטיפול באופן קבוע.

העוררת 1 התבקשה להגיש תעודה רפואית עדכנית בדבר מצבה הרפואית והתפקודי, אולם טרם הגישה תעודה כזו.

בדו"ח של עמותת "XXX" (עמותת האומנה שפיקחה על השמה של קטינה שהיתה אצל העוררת 1 בשנים 2012-2013) מתוארים הקשיים בהתנהלותה של העוררת 1 ביחס לקטינה וכן הקשיים בהתנהלותה אל מול שירותי האומנה. העוררת 1 לא שיתפה פעולה עם תוכניות טיפול שונות, והתחושה היתה כי העוררת 1 מתנהלת בחוסר שקיפות ומסתירה מגורמי הרווחה מידע.

מידע שהתקבל אודות העוררת 1, הביא את הממונה לסרב לבקשתה של העוררת 1 לשמש כאומנה לנערות, וזאת בהתאם לשיקול דעת הנתון לו כמפורט בסעיף 24 (ד) לחוק האומנה.

האיזון בין השיקולים שלא להעניק רישיון אומנה לעוררת 1 ובין רצון של הנערות להיוותר אצל העוררת 1 גוברים הטעמים מהסוג הראשון והכף נוטה להגנה על שלומן הפיסי והרגשי של הנערות על פני היענות לרצון.

המידע שהובא בפני הממונה מעלה ספק, בראש ובראשונה, באשר ליכולתה של העוררת 1 לספק מקום מוגן ובטוח לנערות, וזאת בשים לב לעובדה כי קטינים ששהו אצלה בעבר נפגעו באופן ישיר או עקיף מהתנהלותה ובשים לב לקרבתה הרבה לרב XXX, דמות קיצונית ושנויה במחלוקת ועברין מורשע, ובפרט בשים לב להשפעתו הרבה עליה.

בתי משפט

ערר מספר 41.18
ערר מספר 42.18

ועדת ערר לפי סעיף 36א
לחוק אימוץ ילדים התשמ"א – 1981
ולפי סעיף 67 לחוק אומנה לילדים,
תשע"ו – 2016 ולפי חוק בתי דין מנהליים
התשנ"ב – 1992

העוררת 1 אמנם טענה כי אינה נמנית בין חברי קהילתו של הרב, אולם באבחון שנעשה לה היא עצמה סיפרה כי היא XXX של הרב, וכי היא מדריכה משפחתו של הקהילה ברוח משנתו.

דבריה של העוררת 1 במהלך האבחונים שנעשו לה מעידים כי היא נעדרת תובנה באשר לפגמים בהתנהלותה בעבר, משלא הצליחה לספק תשתית מוגנות לקטינים אשר היו באחריותה, וכי היא אינה לוקחת אחריות בגין אי התרחשותם.

טענתה שהיא אינה מאמינה שדודה הרב ביצע את המעשים שיוחסו לו, מלמדת על חוסר תובנה שלה לחומרת המעשים ולפסול בהם וכי יש בה כדי להעיד באופן ברור על אמונתה העיוורת בדודה גם לאחר שהורשע בעבירות קשות.

במקרה של העוררת 1, ניסיון העבר מלמד על קושי של שירותי האומנה בהתנהלות מול העוררת 1, על הסתרת מידע מצדה והעדר שיתוף פעולה שלה עם תוכניות טיפול שנבנו במטרה לקדם קטינים שהיו אצלה.

במקרה דנן עסקינן בשתי נערות מוחלשות, שחוו פגיעות קשות, עם קשיי התנהגות ותפקוד מתמשכים, עם קשיים אישיים ניכרים, אשר על רקע זה זקוקות להמון חום והחלה ולצד זה זקוקות לליווי, הכוונה והשגחה אינטנסיביים וכל זאת בליווי וייעוץ של אנשי מקצוע. ספק רב אם יש ביכולתה של העוררת 1 לספק את צרכי הנערות.

כן טענה באת כוח המשיב כי בשולי הדברים אין להתעלם מגילה של העוררת 1 שכן ובהתאם לסעיף 24 (א) (2) הרי שבחודש מאי 2019 היא עברה את הגיל המקסימאלי שעל פי חוק מאפשר קבלת רישיון אומנה (56 שנים). מתן רישיון אומנה לאדם שעבר את גיל הסף הנו בכפוף לקבלת רישיון אומנה חריג, אשר ניתן במקרים חריגים שאינם חלים במקרה דנן.

7. בדיון שהתקיים בפני הועדה ביום 04.07.19 ניתן תוקף של החלטה להסכמת הצדדים כדלקמן:

בתי משפט

ערר מספר 41.18
ערר מספר 42.18

ועדת ערר לפי סעיף 36א
לחוק אימוץ ילדים התשמ"א – 1981
ולפי סעיף 67 לחוק אומנה לילדים,
תשע"ו – 2016 ולפי חוק בתי דין מנהליים
התשנ"ב – 1992

- א. יינתן לעוררת 1 רישיון אומנה למשך 60 ימים.
- ב. תוך 30 ימים תתכנס ועדת תכנון טיפול והערכה בעניינן של הנערות.
- ג. במהלך תקופת הרישיון כאמור בסעיף א' לעיל מתחייבת העוררת 1 לפעול כדלקמן:
1. לאפשר פיקוח של נציגי האומנה.
 2. לשתף פעולה עם שירותי הרווחה.
 3. לא לאפשר לאחר זכר להתגורר בדירתה.
 4. נאסר על הנערות להיפגש עם הרב XXX, להגיע לחצרו ולקחת חלק באירועי קהילתו.
- ד. מובהר לעוררת 1 כי ככל שלא תעמוד במי מהתנאים יהא רשאי הממונה לבטל את הרישיון.
- ה. בחלוף ה- 60 ימים יבחן הממונה את בקשת העוררת 1 להארכת רישיון האומנה.
8. ביום 04.03.20 הגישה באת כוח המשיב בקשה דחופה לקיום דיון בעניינה של הקטינה XXX בלבד (שכן וכאמור אחותה XXX הפכה לבגירה בחודש פברואר 2020).
- לטענת באת כוח היועמ"ש ביקורי בית שנערכו בחודש ספטמבר העלו שXXX מתגוררת אצל אחותה בXXX מזה מספר חודשים. בדיעבד התברר לשירותי הרווחה כי בן זוגה של האחות, שהתגורר גם הוא בביתה בעת ששהתה שם XXX, צרך סמים.
- עוד עלה כי הקטינות שמעו על הרב XXX, וכי הן מודעות לקיומה של פרשייה בעניינן וכן מודעות לכך שהעוררת מאמינה בחפותן. לדבריהן, הן לא פגשו ברב.

בתי משפט

ערר מספר 41.18
ערר מספר 42.18

ועדת ערר לפי סעיף 36א
לחוק אימוץ ילדים התשמ"א – 1981
ולפי סעיף 67 לחוק אומנה לילדים,
תשע"ו – 2016 ולפי חוק בתי דין מנהליים
התשנ"ב – 1992

בביקור בית מיום 10.10.19 עלה שבמהלך חודשי הקיץ עבדה XXX בדוכן מזון מהיר, עבודה שנמשכה עד לשעות הקטנות של הלילה. בנוסף סיפרה העוררת 1 בביקור זה כי היא סובלת מחרדות ומדיכאון ונוטלת תרופות ומוכרת כנכה 100% בביטוח הלאומי.

עוד טענה באת כוח היועמ"ש כי מדו"ח עו"ס מנחת האומנה מיום 20.01.20 עלה שבאופן כללי מתרשמת מקשר טוב בין העוררת 1 ובין הקטינות ולצד זה מביעה דאגה ממידת מגנותן של הקטינות כשהן בביתה ובאחריותה של העוררת 1 וזאת מהטעמים שפורטו בדו"ח.

ביום 23.01.20 נערכה ועדת תכנון טפול והערכה מחוזית בעניינה של הנערה XXX. בוועדה מסרה העוררת 1 כי לאחר שלא שילמה שכר דירה במשך מספר חודשים היא עתידה להיות מפונה מדירתה וכי אין באפשרותה לשכור בית אחר. בוועדה הוחלט כי ייבחנו חלופות למקום השמתה לXXX וכי תבנה תוכנית טיפול עבורה. בוועדה הביעה XXX רצון להיפגש עם גורמי הפיקוח משירותי האומנה על מנת לשותף במצבה ועל מנת לשוחח על חלופות מגורים עבורה.

ביום 12.02.20 נודע לעו"ס מנחת האומנה כי העוררת עזבה את דירתה השכורה בשכונת XXX ועברה להתגורר יחד עם XXX בבית דודתה של XXX, גב' XXX.

ביום 13.02.20 נערך ביקור בית בבית הדודה. ההתרשמות היתה שהבית מוזנח ולא מתוחזק ולא התקבלה תמונה ברורה בדבר ההרכב המשפחתי של הדודה ומי מתגורר בבית.

ביום 17.02.20 בחן רופא של שירותי האומנה את המסמכים הרפואיים בעניינה של העוררת 1 על מנת לבדוק את כשירותה הרפואית לאומנה. כעולה מתעודת רופא האומנה העוררת סובלת ממחלה כרונית של סרטן צוואר הרחם וכן מדיכאון, היא מקבלת טיפול נרקוטי לכאבים ובנוסף ציפרלקס כטיפול קבוע לדיכאון. בהתאם לבקשת הרופא נתבקשה העוררת 1 להשלים דו"ח תפקודי ותעודת רופא פסיכיאטרי, אולם דו"ח זה טרם הוגש.

בתי משפט

ערר מספר 41.18
ערר מספר 42.18

ועדת ערר לפי סעיף 36א
לחוק אימוץ ילדים התשמ"א – 1981
ולפי סעיף 67 לחוק אומנה לילדים,
תשע"ו – 2016 ולפי חוק בתי דין מנהליים
התשנ"ב – 1992

ביום 18.02.20 עברה XXX מבית הדודה לבית אמה בXXX על רק מתחים עם הדודה וסירובה להמשיך ולהחזיק את XXX בביתה. באותו זמן העוררת 1 שהתה בדרום, בביקור של מספר ימים אצל בתה. גם הפעם לא התבקש אישור שירותי האומנה לכך ואף עדכון לא נמסר להם על ידי העוררת 1.

לטענת בא כוח היועמ"ש בסיכומו של דבר, מאז החלטת ועדת הערר בחודש יולי 2019 ממשיכה להתקבל תמונה מורכבת והמעוררת ספק בדבר מורכבותה של הקטינה XXX שהיא בחזקתה של העוררת. התמונה המתקבלת מצביעה על קושי ממשי של העוררת בהצבת גבולות, חוסר יכולת ממשית לפקח אחר התנהלותה של העוררת אשר פועלת באופן עצמאי, וסימן שאלה גדול ביחס למצב התפקודי הרפואי של העוררת 1 אשר נמנעת מלהציג תעודות בדבר מצבה.

9. ביום 06.05.20 הגישה האפוט' לדין עדכון מטעמה בנוגע לנערה XXX.

בעדכונה טענה האפוט' לדין כי ביום 10.11.19 התקיימה ועדה לתכנון וטיפול, בה הוחלט פה אחד להמליץ על אישורה של העוררת 1 כאומנה לנערות. לאחר הועדה, ולאור ההמלצות החד משמעיות היה מצופה כי מסגרת האומנה תתחיל להיות מוסדרת, אלא, שבאופן מעורר תמיהה במהלך חודשים ארוכים לא נתקבל האישור, והעוררת 1 לא קיבלה את קצבת האומנה כסדרה. למרבה הפלא, החלה העוררת 1 לקבל מסרים לפיהם למרות כל ההמלצות של הגורמים, האומנה לא תאושר, בשל עמדת הממונה.

רק לאחר מספר חודשים, ולמרות שהמלצת הועדה היתה ברורה וללא הסתייגות, התקיימה וועדה מחוזית ובה נכחו הממונה על האומנה, ומשתתפים נוספים. רק לאחר התעקשות האפוט' לדין ולשכת הרווחה, הסכימה הועדה לשמוע את העוררת, והיא נשמעה לדקות בודדות, וללא שניתנה לה הזכות לשטוח את טענותיה ולענות על שאלות הועדה.

בוועדה נשמעו ספקולציות חסרות כל יסוד כנגד העוררת, והאפוט' לדין ואף משתתפים נוספים בוועדה יצאו בתחושה שלוועדה היתה מטרה אחת – מניעת אישור האומנה.

בתי משפט

ערר מספר 41.18
ערר מספר 42.18

ועדת ערר לפי סעיף 36א
לחוק אימוץ ילדים התשמ"א – 1981
ולפי סעיף 67 לחוק אומנה לילדים,
תשע"ו – 2016 ולפי חוק בתי דין מנהליים
התשנ"ב – 1992

בין חברי הועדה התקיימה מחלוקת חריפה, כאשר לשכת הרווחה תמכה בהמשך אישור ובדיקת האומנה ואילו גורמי הפיקוח והאומנה ביקשו את סיום האומנה. לאור המחלוקות נרשמה המלצת הועדה היתה לאשר את העוררת 1 לשלושה חודשים על מנת לבדוק חלופות נוספות.

לאחר קיומה של הועדה, המשיכה האומנה של הנערות אצל העוררת 1. XXX, בגרה והתגייסה לצבא לשירות כמ"כית בXXX דבר המעיד כאלף עדים על הצלחת האומנה. הקטינה XXX המשיכה לפרוח, היא תלמידה טובה, מנומסת, לא נכנסת למצבי סיכון, עושה בגרויות ומצליחה, מצבה הרגשי מאוזן והיא הפכה מנערה שבעבר נפגעה לנערה מקסימה השואפת ללמוד באקדמיה ולהצטיין.

עוד טענה האפו"ט לדין כי למרות קיומן של שאלות רבות סביב האומנה הרי שבפועל שתי הנערות שהו אצל העוררת במשך כשלוש וחצי שנים, בהן נחלו הצלחה שמעטות הנערות שעברו תהליך כה משמעותי ומפנים. XXX ואחותה ממשיכות בדרכן, מתלבשות בצורה חילונית, והחשש כי יעברו "שטיפת מוח דתית" התגלה כמופרך. בחודשים האחרונים הידרדר מצבה הכלכלי של העוררת, וזאת לאחר שפרנסה במשך כארבע שנים את שתי הנערות כמעט ללא כל סיוע מהמדינה, והיא נאלצה להתפנות מביתה. העוררת נאלצה לצאת מדירתה השכורה, וXXX עברה להתגורר אצל אמה בXXX במשך תקופה קצרה. אכן כאמור בהודעת העדכון מטעם היועמ"ש, XXX עבדה לפני שירותה הצבאי על מנת להרוויח כסף לאור מצבה הכלכלי כפי שעושות נערות רבות לפני גיוס. XXX גם כן עובדת, שלא בשונה מנערות רבות בגילה, אך באופן שלא נראה כי פוגע בלימודיה.

לפני מספר ימים שכרה העוררת דירה בXXX, וXXX חזרה להתגורר אצלה, בניגוד להמלצת גורמי הרווחה שסברו כי מוטב שתישאר אצל אמה. XXX נחושה להמשיך להתגורר אצל העוררת 1, ולהמשיך ללמוד בXXX.

בתי משפט

ערר מספר 41.18
ערר מספר 42.18

ועדת ערר לפי סעיף 36א
לחוק אימוץ ילדים התשמ"א – 1981
ולפי סעיף 67 לחוק אומנה לילדים,
תשע"ו – 2016 ולפי חוק בתי דין מנהליים
התשנ"ב – 1992

XXX מתקרבת לגיל 17, נערה נבונה, מצליחה וחדורת מוטיבציה ועל אף עמידתו של הממונה לסיים את האומנה מדובר באומנה שהצליחה בכל הממדים להעמיד את הנערות על הרגליים ולהביאן למקום בו הן קוצרות הצלחה. לולא העוררת, סביר להניח, שהנערות היו ברחוב לאחר שכל ניסיונות ההשמה כשלו. הקטינה XXX נחושה כי גם אם האומנה לא תאושר, היא תמשיך להתגורר אצל העוררת, המהווה עבורה את העוגן היחיד בחייה.

10. ביום 06.05.20 הגישה ב"כ העוררת את תגובתה תוך שחזרה למעשה על עמדתה של בא כוח האפוט' לדין.

ב"כ העוררת טענה כי עולה תמונה עגומה של התנהלות הממונה ודרכי פעולתו כאילו מדובר "בהתחשבות אישית".

עוד טענה ב"כ העוררת כי היא נוצלה על ידי שירותי הרווחה אשר אינה תמכה בה מבחינה כלכלית בשים לב לטיפול בנערות ולמגיע לה עת תפקדה כמשפחת אומנה.

ב"כ העוררת הפנתה את תשומת לב הועדה למצבה הטוב של הנערה XXX וכן להצלחתה של אחותה XXX אשר בגרה, וכל זאת בזכותה של העוררת וחרף חוסר התמיכה של הממונה ושל שירותי הרווחה.

דין והכרעה:

11. בטרם מתן החלטתה תבהיר הוועדה כי אין זה מתפקידה לבחון את דרכי הטיפול בקטינים נשוא הערר אשר עניינה נדון בפני בית המשפט המוסמך - בית המשפט לנוער. **לעניין תפקיד וועדת הערר ראה גם החלטת כבוד השופטת דנה מרשק מיום 07.04.19 בתיק ענ"א 53610-02-19.**

12. הרכב ועדת הערר וסמכותה מעוגנים בסעיפים 36 א לחוק האימוץ, סעיף 67 לחוק האומנה וסעיף 16 לתוספת לחוק בתי דין מנהליים.

בתי משפט

ערר מספר 41.18
ערר מספר 42.18

ועדת ערר לפי סעיף 36א
לחוק אימוץ ילדים התשמ"א – 1981
ולפי סעיף 67 לחוק אומנה לילדים,
תשע"ו – 2016 ולפי חוק בתי דין מנהליים
התשנ"ב – 1992

סעיף 36 א (ב) קובע כי החברים בוועדת הערר יהיו שופט בית משפט לענייני משפחה, הוא יהיה יו"ר, שני עובדים סוציאליים, פסיכולוג קליני ופסיכיאטר מומחה.

סעיף 36 א (ג) קובע כי החלטה של ועדת הערר אינה ניתנת לערעור עוד.

יוער כי הן חוק האימוץ והן חוק האומנה, למעט הביטוי "מי שרואה עצמו נפגע...", אינם מפרטים את הפרמטרים שלאורן על הועדה לבחון את החלטת הממונה על רישוי האומנה (או את החלטת עובד סוציאלי לפי חוק האימוץ).

בשים לב להרכב הועדה כפי שנקבע בחוק, ולכך שהחלטתה אינה ניתנת לערעור ונוכח המשמעות האופרטיבית שיש להחלטתה על טובת הקטין נשוא הערר, סבורה הועדה כי סמכותה לבחון את החלטת הממונה על רישוי האומנה (או החלטת עובד סוציאלי לפי חוק האימוץ), אינה מצומצמת למתחם סבירות ההחלטה בלבד, וכי בסמכותה, במקרים המתאימים, לבחון גם את ההחלטה לגופה מעבר לתקינותה המנהלית ולמתחם הסבירות.

13. ביום 07.05.20 התקיים דיון בתיק זה אליו התייצבה גם הנערה מוריה.

14. לאחר שעיינו באשר הוגש בתיק, שמענו את הצדדים בדיון שהתקיים ביום 07.05.20, סבורה הועדה כי דין הערר להתקבל וזאת כפי שיובהר להלן.

טובת הקטין הנו עיקרון מנחה בחוק האומנה, ודומה כי החלטת הממונה על הרישוי שלא ליתן רישיון אומנה לעוררת 1, אינה עולה בקנה אחד עם עיקרון זה.

הוועדה התקשתה להבין מדוע הן הממונה על הרישוי לפי חוק האומנה והן המפקחת האומנה המחוזית, גב' XX בחרו להתעלם מהשיפור המשמעותי במצבה של הנערה (כמו ממצבה של אחותה XXX אשר התגייסה לצה"ל כלוחמת בXXX). מבחן התוצאה מדבר בעד עצמו, וניכר כי בנערה XXX חל שינוי מהותי, לרבות שאיפתה להתגייס לצבא, לימודיה לבגרויות ואורחות חייה הנורמטיביים (בוודאי בהשוואה לאורח החיים שקדם להתערבותה של העוררת 1).

בתי משפט

ערר מספר 41.18
ערר מספר 42.18

ועדת ערר לפי סעיף 36א
לחוק אימוץ ילדים התשמ"א – 1981
ולפי סעיף 67 לחוק אומנה לילדים,
תשע"ו – 2016 ולפי חוק בתי דין מנהליים
התשנ"ב – 1992

במהלך הדיון הביעה הנערה XXX שכיום כבת 16.5 שנים את רצונה הכן והעז להמשיך לשהות באומנה אצל העוררת 1, והחלטת הממונה שלא לאשר את האומנה לא שיקללה כלל רצון זה. טובת הקטין אליו מתייחס חוק האומנה מחייב מתן משקל גם לרצונו של הקטין, וככל שמדובר בקטין בגילה של XXX, הרי שיש ליתן לו משקל רב יותר.

התעלמות הממונה על רישוי לפי חוק האומנה מרצונה של הנערה XXX, חרף השינוי החיובי המשמעותי באורחות חייה, אף הוא אינו נהיר לחברי הוועדה. עד הגיעה של הנערה XXX לגיל 18 שנים עומד בפני רשויות הרווחה פרק זמן מוגבל של כשנה וחצי להמשיך תהליך שיקומה של XXX. הוועדה סבורה כי יש לנצל פרק זמן זה לטובת הליך שיקומה של XXX, ולא "לבזבזו" על פעולות כאלו ואחרות שיכול וייתפסו כפעולות כוחניות אצל הנערה, ויפגעו בתהליך שיקומה בשל סירובה לשתף עמם פעולה.

הנערה XXX תלמידת כיתה יא', לומדת בבית ספר תיכון בXXX (מקום מושבה של העוררת 1), שוקדת על לימודיה, ואין סביר בעיני הוועדה כי בשלב זה, וחרף השינוי המשמעותי החיובי שחל אצל הנערה, תיתלש זו מבית ספרה לטובת מעברה לעיר אחרת אצל אמה, כהצעת מפקחת האומנה המחוזית, גב' XX. ספק אם שירותי הרווחה שיקללו נתון חשוב זה עת בחרו שלא לאשר את רישיון האומנה וביקשו לכפות על הנערה, חרף גילה המתבגר, מעבר לא רצוני לעיר אחרת ולבית ספר אחר.

15. במהלך הדיון מיום 07.05.20 בחנה הוועדה את האלטרנטיבה אותה מבקשת הרווחה ליישם ככל שהערר ידחה והחלטת הממונה בדבר דחיית מתן הרישיון תישאר על כנה. במענה לשאלת הוועדה, נטען כי תוכנית הטיפול בנערה כוללת את השמתה אצל אמה בעיר XXX, וכי האם נתנה הסכמתה לכך.

לאור חשיבות עמדת אמה של הנערה, שוחחה הוועדה במהלך הדיון טלפונית, ובאמצעות הרמקול, עם אמה של XXX, גב' XXX, והתמונה אשר עלתה היתה שונה מזו אשר הוצג בפני הוועדה טרם שיחה זו.

בתי משפט

ערר מספר 41.18
ערר מספר 42.18

ועדת ערר לפי סעיף 36א
לחוק אימוץ ילדים התשמ"א – 1981
ולפי סעיף 67 לחוק אומנה לילדים,
תשע"ו – 2016 ולפי חוק בתי דין מנהליים
התשנ"ב – 1992

ניכר כי אמה של XXX אוהבת את בתה, אך ניתן היה להבין מדבריה כי היא איננה פנויה בשלב זה להתמודד עם צרכיה של XXX, ואף היא מעדיפה כי XXX תמשיך לשהות באומנה אצל עוררת 1. גם האם הפנתה את תשומת לב הועדה לשינוי המשמעותי החיובי שחל אצל XXX במהלך שהותה בביתה ובחסותה של העוררת 1.

16. ניכר היה, כי גם עמדתה הברורה של האם המסתייגת (בנימוס אך באופן חד משמעי), מחזרתה של הבת לביתה, לא היה בה כדי לשנות ולו במעט, את עמדתם העקרונית של הממונה על רישוי לפי חוק האומנה ושל המפקחת המחוזית.

כפי שעמדתם העקרונית של הממונה על רישוי חוק האומנה ושל המפקחת המחוזית התעלמה מהשיפור הניכר שחל במצבה של הנערה XXX ומרוצה, כך עמדה זו התעלמה גם מרצונה האמיתי של האם ומיכולותיה.

17. הועדה מצאה להתייחס גם לדבריה של המפקחת המחוזית לחוק האומנה גב' XX עת השיבה לשאלת הועדה כי "אני מאמינה שילד צריך לגדול אצל הוריו".

אמירה זו, לא רק מתעלמת מרצונה של הנערה, מעמדתה של אם הנערה ומהאלטרנטיבות הקיימות, אלא גם ניכר כי נאמרה בעלמא. לשיטת הועדה אמירתה זו של המפקחת המחוזית לחוק האומנה אינה עולה בקנה אחד עם "טובת הילד" שאינו מושג אמורפי, ובוודאי שאינה עולה בקנה אחד עם טובת הנערה XXX שטובתה עומדת בפני הועדה.

הועדה מבקשת לבסס ולחזק את תפיסת "הילד כסובייקט", אשר דוקטרינת "טובת הילד" היא פועל יוצא של תפיסה זו. מימוש תפיסת "הילד כסובייקט" צריך לבוא לידי ביטוי בהצבת "הילד במרכז", במתן דגש לשיקול הפרטני - תחת אמירות המייצגות מדיניות כללית.

דרך המלך להשגתה בפועל של תפיסת "הילד כסובייקט", היא בהקשבה סבלנית ושקולה לקולה של הנערה. בכך, ניתן להשיג כמידת האפשר את החוויה האישית שלה, רצונותיה וצרכיה - כפי שהיא מבטאת אותם. כך לדוגמה, כשטענו הממונה והמפקחת המחוזית לחוק האומנה כי נבנתה תוכנית להחזרת הנערה לביתה (תוכנית שלא טרחו להציג בפני הועדה),

בתי משפט

ערר מספר 41.18
ערר מספר 42.18

ועדת ערר לפי סעיף 36א
לחוק אימוץ ילדים התשמ"א – 1981
ולפי סעיף 67 לחוק אומנה לילדים,
תשע"ו – 2016 ולפי חוק בתי דין מנהליים
התשנ"ב – 1992

דומה כי נעלמה מעיניהם סירובה המוחלט של הנערה לתוכנית זו ואמירתה כי "היא [אמה]
עסוקה בעצמה ובאחותי הקטנה... לאמא שלי אין פנאי לא נפשי ולא פיסי להיות בשבילי"
(עמוד 4 לפרוטוקול מיום 07.05.20).

הועדה תוסיף כי "טובת הילד" מבוססת גם על "ההכרה בכוחו העצמאי של הילד... להבין
ולהחליט החלטות בנוגע לגורלו..." (קפלן, י., משפטים, כרך לא). הועדה נתנה אמון
בכוחה של הנערה XXX לקחת חלק בהחלטות בנוגע לגורלה, וזאת גם על רקע השינוי
המשמעותי שעשתה במהלך שהותה אצל העוררת 1.

18. אכן צודקת האפוט' לדין של הקטינה עו"ד נעמה סאפרי-כהן כי קיימות שאלות רבות סביב
האומנה, אך הועדה סבורה כי לא ניתן להתעלם מההצלחה שנחלה הנערה XXX, כמו
אחותה XXX, מהתהליך המשמעותי והחיובי אותו עברה XXX.

הועדה שותפה לעמדתה של האפוט' לדין של הקטינה עו"ד נעמה סאפרי-כהן כי
באלטרנטיבות הקיימות, ולאור האמור לעיל, יש להעדיף מתן רישיון אומנה לעוררת 1.

הועדה סבורה כי ניתן לאיין את חששו של הממונה על רישיון האומנה וכך גם את חששה
של המפקחת על חוק האומנה גב' XX במתן רישיון אומנה לתקופה קצובה של שישה
חודשים בלבד, תוך קביעת הוראות מתאימות, שבתום ששת החודשים תצטרך העוררת 1
להגיש בקשה נוספת למתן רישיון, ככל שתחפוץ בכך.

19. אשר על כן ולאור האמור לעיל, מורה הועדה כדלקמן :

א. ניתן בזאת רישיון אומנה לעוררת 1 ביחס לנערה XXX וזאת למשך שישה חודשים
מהיום ובתנאים המפורטים להלן :

ב. העוררת 1 תשתף פעולה עם שירותי הרווחה.

ג. העוררת 1 תאפשר פיקוח של נציגי האומנה לרבות ביקורי בית.

בתי משפט

ערר מספר 41.18
ערר מספר 42.18

ועדת ערר לפי סעיף 36א
לחוק אימוץ ילדים התשמ"א – 1981
ולפי סעיף 67 לחוק אומנה לילדים,
תשע"ו – 2016 ולפי חוק בתי דין מנהליים
התשנ"ב – 1992

ד. הנערה XXX תשתף פעולה עם שירותי הרווחה ובכלל זה עם מנחת האומנה.

ה. בדירת העוררת 1 לא יתגורר גבר.

ו. נאסר על הנערה XXX להיפגש עם הרב XXX, להגיע לחצרו וכן נאסר עליה לקחת חלק באירועי קהילתו.

ז. ככל שהעוררת 1 ו/או הנערה XXX לא יעמדו בתנאי הרישיון כמפורט לעיל כי אז יהא רשאי הממונה על רישיון האומנה לבטל את רישיון האומנה.

20. המזכירות תמציא פסק דין זה לבאי כוח הצדדים ותסגור את התיק.

מתירים פרסום החלטה זו ללא שמות הצדדים וללא פרטים מזהים.

ניתנה היום, יח' באייר תש"פ, 12 במאי 2020, בהעדר הצדדים.

אלון גביזון, שופט

נשיא בתי משפט השלום במחוז דרום

יו"ר הועדה

חבר ועדה – אבנר חיים הכהן
פסיכולוג קליני

בתי משפט

ערר מספר 41.18

ערר מספר 42.18

ועדת ערר לפי סעיף 36א
לחוק אימוץ ילדים התשמ"א – 1981
ולפי סעיף 67 לחוק אומנה לילדים,
תשע"ו – 2016 ולפי חוק בתי דין מנהליים
התשנ"ב – 1992

חבר ועדה נחום בן שלמה
עו"ס

חברת ועדה גב' ניצה בנדור
עו"ס

חבר ועדה פרופ' יואב כהן
פסיכיאטר ילדים